

Д. За нас. – К., 1995; Паламарчук Л. Відбиття фактів усного мовлення сучасною лексикографією // Українське усне літ. мовлення. – К., 1967; Пилинський М. Деякі явища акцентології іменників // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення. – К., 1965; Погрібний М. Словник наголосів української літературної мови. – К., 1964; Польсько - український словник. – Львів, 1998; Рильський М. Твори: в 10-и т. – К., 1960-1962; Російсько - український словник. – К. 1968. – Т. 1-3; Словник іншомовних слів. – К., 1975; Словник іншомовних слів [за ред. Любові Пустовіт]. – К., 2000; Скляренко В. Історія акцентуації іменників а-основ української мови. – К., 1969; Скляренко В. Нариси з історичної акцентології української мови. – К., 1983; Славинецькій Є., Корецькій-Сатановській А. Лексикон славено-латинській. – М., середина ХУІст. // Лексикон латинській С. Славинецького [підгот. до вид. В.Німчук]. – К., 1973; Сосюра В. Твори : в 10-и т. – К., 1970-1972; Словник труднощів української мови. – К., 1989; Словник української мови. – К., 1970-1980. – Т. 1-11; Сліпушко О. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. – К., 1999; Українська літературна вимова і наголос. Словник - довідник. – К., 1973; Уманець М. і Спілка А. Словарь російсько-український. – Львів, 1893; Українсько-російський словник. – К., 1953-1963. – Т.1-6; Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. – М., 1964-1973. -Т.І-IV; Франко І. Твори: в 20-и т. – К., 1950-1956; Шевченко Т. Повне зібрання творів: в 6 т. – К., 1963-1964. – Т.1-2; Яблонко А. Русское ударение. – К., 1938; Яковенко Н. Словесное ударение в современном русском литературном языке. – К., 1966.

The article examines ways to unify stress in borrowed words of the modern Ukrainian language. The sources of the XVI-XVIII centuries, dictionaries of the XIX-XXI centuries, modern and classical poetry are served as the research material. The normative accent was determined, some theoretical aspects of adoption of loan words were established.

Key words: stress, accent options, accent rate, recommended accent, borrowing.

УДК 81'37

Оксана Скварок (Дрогобич)

ТИПИ РЕГУЛЯРНИХ СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНИХ ВІДНОШЕНЬ ЛОКАТИВНИХ ІМЕННИКІВ З ЇХНІМИ ПОХІДНИМИ

У статті на матеріалі локативних іменників – назв географічних об'єктів української мови розглядається важливе в основоцентричних дослідженнях словотвору питання встановлення типів семантико-словотвірних відношень між твірними словами і похідними. Встановлені відношення визначаються як такі, що імплікують словотвірне значення похідних.

Ключові слова: твірне слово, похідне слово, локативний іменник, семантико-словотвірне відношення, типи семантико-словотвірних відношень, словотвірне значення, словотвірна парадигма.

Оскільки метою досліджень словотворчих процесів в осново центричному словотворі є виявлення семантичних континуумів, що формуються дериватами на базі тих чи інших лексико-граматичних класів слів, та створення типології дериватів, яка ґрунтується на тотожності твірної основи і на встановлених словотвірних значеннях, насамперед важливо визначитися у тому, чим є насправді словотвірне значення деривата: відношенням твірної і похідної основ чи твірного і похідного слів? На думку Манучаряна Р.С., типи семантико-словотвірних відношень встановлюються не між твірними і похідними основами, а саме словами, і словотвірне значення похідних слів є «особливий тип структурно-семантичних відношень власне між словами як найменшими одиницями номінації, які завдяки цьому призначенню мають певну структурно-семантичну завершеність» [6, 21]. Отже, в аспекті змісту похідного слова його базою є твірне слово як оформлена одиниця номінації, а словотвірне значення є семантичним відношенням твірного слова до похідного, а не семантичним результатом, який виникає, на думку окремих вчених (наприклад, Тихонова О.Н.), в процесі злиття смислів мотивуючого слова і словотворчого форманта.

Ономасіологічний аспект дослідження словотворчих процесів розкриває механізм того, як відбувається поєднання смислів «старого» і «нового» поняття і які в результаті встановлюються у мові семантичні відношення між твірним і похідним словом у процесі словотворення. «Аналіз того, як відбувається встановлення того чи іншого зв'язку між даним предметом дійсності і іншими, стає засобом зрозуміти природу і сутність словотвірного значення» [5, 14], яке є «лише одним із семантичних компонентів у складній структурі лінгвалізації об'єктивної дійсності, опосередкованої поняттєво-категоріальною структурою мислення» [2, 37]. Тому вивчення семантики похідного слова і визначення його словотвірного значення передбачає обов'язково виявлення характеру зв'язку, що фіксується похідним по відношенню до твірного, яке поряд з іншими дериваційними одиницями є виразником словотвірного значення. Характер зв'язку твірного слова з позначуваним предметом, явищем дійсності залежить від ракурсу використання предмета думки, вибраного в якості ознаки найменування.

Виявлення мотиваційно значущих компонентів семантики твірного слова можливе лише в ході смислового компонентного аналізу, у результаті якого встановлюється семантичний простір твірного слова. Водночас семантичний простір твірного об'єктивується формальною і семантичною структурою похідних. Залежно від смислового завдання акту деривації у семантичному просторі твірного виділяється певна

семантична ознака, що є релевантною для здійснення цього акту і яка викликає необхідні семантичні асоціації, на основі яких формується те чи інше семантико-словотвірне відношення між твірним і похідним словом, і які власне сприяють формуванню нового знака на базі іншого, вже відомого з попереднього досвіду.

У семантичній структурі слів однієї лексико-семантичної групи (ЛСГ) виявляються спільні семантичні елементи. Об'єднані на основі певної семантичної ознаки, слова тої чи іншої ЛСГ здебільшого «об'єднуються також і на основі спільних словотвірних можливостей» [11, 14]. Відповідно, і типи семантико-словотвірних відношень у парі «твірне – похідне» у слів однієї ЛСГ будуть більш-менш регулярними.

Отже, типи зв'язків між предметами об'єктивної дійсності визначають у мові семантичні відношення твірних і похідних слів. Тому встановлення типів семантичних відношень між дериваційно зв'язаними словами є одним з першочергових завдань сучасної дериватології [12, 23]. В свою чергу «встановлене семантичне відношення твірних і похідних імплікує відповідне словотвірне значення, і такий напрямок імплікації і лежить в основі виведення і опису останнього» [6, 34].

Смислове завдання акту деривації, яке Кубрякова О.С. розглядає як його обов'язковий компонент, визначає типи асоціативних семантико-словотвірних відношень між твірною і результативною одиницями. В описах дериваційних процесів Кубрякова О.С. застосовує таку методику аналізу, як синхронну реконструкцію акту деривації. «Ця методика дозволяє реконструювати синхронну дериваційну історію похідної одиниці мови і описати усі компоненти процесу деривації у їх взаємодії і взаємозалежності» [4, 16], а в процесі реконструкції – встановити типи асоціативних семантико-словотвірних відношень між твірним словом і його похідними.

У мові семантичну категорію «лосі» формують передовсім однослівні найменування – непохідні і похідні локативні іменники (другі переважають). Локативний іменник як твірна база є цікавим об'єктом дослідження словотвірної системи будь-якої мови, незалежно, до якого структурного типу вона відноситься. В усіх відомих схемах класифікації лексики [3], при всій відмінності принципів членування лексичного складу, що лежать в їх основі, виявляється певна інваріантна ядерна частина, спільна для різних мов, до якої входять і слова локативної поняттєвої групи. Однак хоча вони й належать до числа найдавніших апелютивів, в українському мовознавстві послідовний, систематичний аналіз системи дериватів на базі локативних іменників з позицій основоцентричного словотвору ще не здійснювався.

Локативну концептуальну сферу у мові покриває лексичний континуум локативних іменників, що становлять особливу з погляду специфіки їх семантики лексичну мікросистему. Своєрідність семантики цього кола лексики виявляється у семантичній неоднорідності локативів. Особливості семантики локативних іменників, їх семантична неоднорідність і, як наслідок, субкатегоризація локативного значення – питання мало досліджені.

Основну частину локативів становлять іменники з конкретною предметною віднесеністю. До них зараховуються як назви природних реалій (*гора, озеро, яр* і под.), так і назви артефактів (*дім, двір, кімната, школа* і под.). Більшість непохідних локативних іменників належать до праслов'янського фонду лексики і синхронно є майже немотивовані.

Розглянемо на конкретних прикладах функціональну актуалізацію семантики непохідних локативних іменників – назв географічних об'єктів як твірних у системі семантико-словотвірних відношень, проаналізуємо найбільш типові і регулярні для них словотвірні семантичні зв'язки.

Предметне значення локативних іменників – назв географічних об'єктів і артефактів є суто денотативне за своєю природою, визначається референцією імені, основною рисою значення є дискретність денота. Значенню цього типу властива багатоаспектність. Семантична організація локативних іменників, як і інших назв з конкретною предметною віднесеністю в найбільшій мірі пристосована до функції ідентифікації предмета в єдності всіх його зв'язків і відношень.

Дослідження дериваційних можливостей локативних іменників з конкретною предметною віднесеністю показує, що на словотвірному рівні зазначені семантичні особливості проявляються у різноаспектності дериваційних зв'язків, у можливості неодноразової мотивації одиниць однієї тематичної групи в декількох аспектах одним твірним словом (напр., *лісник* «лісовий сторож», *лісівник* «фахівець із лісництва», а також завідуючий ним»).

Оскільки усі локальні об'єкти, на відміну від більшості предметів матеріального світу, є об'єктами статичними (мають природні або штучно встановлені межі, постійне місце розташування і т.д.), їм властиві сталі характерні для них денотативні ознаки – «конфігурація», «протяжність», «положення у просторі по горизонталі і вертикалі», «заселеність живими істотами» і под. Підкреслимо, що для локативних іменників при встановленні словотворчих відношень характерна актуальність як екстенціонального, так і інтенціонального компонентів значення, і в першому, і в другому випадку спостерігається семантична різноманітність

цих відношень. Більшість з перелічених ознак властива передусім географічним предметам. Стосовно визначення «географічний предмет» принагідно зазначимо, що, оскільки семантичною базою іменників є позначення предметів і тих понять, що містять в собі загальну категоріальну ознаку предметності, таке визначення є коректним. Усі перелічені компоненти значення отримують, залежно від семантичного наповнення назв різних типів локальних об'єктів, семантичний розвиток у дериватах локативних іменників. Досить нечітке природне членування географічного континууму (місцевості) за своєю конфігурацією (гора, долина, рівнина, горб і т.д.) дістало в процесі його осмислення людиною більшої конкретизації. Виділені і осмислені особливості географічних предметів знайшли у мові відображення у численних словотвірних зв'язках назв цих географічних предметів з їх похідними.

Так, у субстантивній зоні типової словотвірної парадигми локативних іменників характер похідних, утворених від назв географічних об'єктів, визначається, зокрема, розміром самого об'єкта. Чітка окресленість невеликих порівняно об'єктів дає можливість візуально виокремити цей об'єкт з навколишнього середовища, реально сприйняти його видимі межі, прилеглу до нього територію, а отже, встановити локальні відношення між частинами географічного континууму. До таких «невеликих» географічних предметів відносяться, напр., *балка, гора, озеро, яр*. У похідних словотвірної парадигми іменників на позначення цих реалій об'єктивуються семантико-словотвірні відношення «географічний об'єкт» – «місце, місцевість, що прилягає до нього» і утворюються похідні зі словотвірним значенням «конкретизація локального значення»: *гора - передгір'я, підгірок, підгір'я, загір'я, міжгір'я, озеро - приозер'я, заозер'я, яр - прияр'я, балка - прибалок, море - примор'я, берег - прибережжя, узбережжя*. Іменникові похідні з цим словотвірним значенням відзначені у субстантивній зоні більшості словотвірних парадигм аналізованих локативних іменників. На основі актуалізації сигніфікативного рівня семантики встановлюються також семантико-словотвірні відношення подібності, співрозмірності, творяться похідні із словотвірним значенням «модифікація просторового значення», напр.: *горб - пригорб, гора - пригора, пригір, пагорок, балка - вибалок, яр - вияр, горб - пагорб, діл - наділ*. Відповідні форманти репрезентують у них сему «невеликий розмір об'єкта», яка об'єктивується лише у похідних від назв географічних об'єктів – заглиблень в земній поверхні.

Залежно від типу географічного об'єкта у семантичній структурі різних за значенням географічних локативів на основі актуалізації таких компонентів значення, як «придатне / непридатне для проживання, пе-

ребування, розведення», «місце діяльності», встановлюються наступні семантико-словотвірні відношення, які реалізуються дериватами субстантивної зони із загальним словотвірним значенням «носії предметної ознаки» у різних конкретних лексико-словотвірних значеннях (ЛСЗ): «географічний об'єкт, місцевість» – «житель цього місця, місцевості», напр., *гора* – *гірняк*, *горець*, *горянин*, *острів* – *острів'янин*, *море* – *помор*, *степ* – *степовик*, *степняк* (ЛСЗ «особа за місцем проживання»); «географічний об'єкт, місцевість» – «людина, яка використовує (цей) об'єкт як місце праці», напр., *ліс* – *лісник*, *море* – *моряк*, *гора* – *гірник* (ЛСЗ «особа за місцем діяльності»); «географічний об'єкт, місцевість» – «природний простір, де водяться (певні) тварини», напр., *берег* *берегівка*, *прибережник*, *море* – *морянка*, *поморник* (ЛСЗ «тварини, які водяться в місці, названому твірним словом»); «географічний об'єкт, місцевість» – «рослинність (цієї) місцевості», напр., *берег* – *бережина*, *бережняк*, *бір* – *боровиця*, *боровина*, *боровик*, *степ* – *степняк* (ЛСЗ «рослини, які ростуть у місці, названому твірним словом»). Серед дериватів СЗ «носії предметної ознаки» зустрічаються цікаві поодинокі утворення, скажімо, номен *багнюк(-и)* як самоназва поліщуків, які населяють дуже болотисту місцевість на вузькій смузі між Білорусією та Україною, або *озерниця* «озерна або лиманна сіль»[8, 158]. Щодо назв рослин, які мають у своїй основі географічний номен, усі вони є загальнонародними або вузькодіалектними утвореннями (на відміну від загальноприйнятої ботанічної номенклатури). Локативна ознака у них має дуже загальний характер і може бути приписана переважно будь-якій рослині, що росте в тому чи іншому місці, напр., *степняк* «рослина, що росте в степу», *лісниця* «ягода, що росте у лісі». Хоча, скажімо, гриб *боровик* «білий гриб» уже має більш локалізоване значення «білий гриб, що росте у бору».

Аб'єктиви на базі локативних іменників найчастіше виражають найбільш загальне значення локативної віднесеності денотата (*лісовий*, *гірський*, *річковий* і т.д.) і мають словотвірне значення «загальна відносність». Однак, досить регулярно ад'єктивна зона словотвірної парадигми локативних іменників – назв географічних об'єктів представлена похідними, що виражають значення різної просторової диспозиції відносно локативного об'єкта (за знаходженням біля нього, за(поза) ним, посередині нього і т.д.). Ці десубстантиви об'єктивують семантичні відношення «географічний об'єкт» – «просторова ознака за відношенням до (цього) об'єкта» і характеризуються суто локативним маркуванням семантики: *при дорозі* – *придорожній*, *за горою* – *загірний*, *під горою* – *підгірний*, *перед горою* – *передгірний*, *на горі* – *нагірний* (СЗ «конкретизація просторової ознаки»).

Географічний об'єкт, як і будь-який інший предмет, може мати певні характерні, особливо виражені ознаки. Актуалізація семи «характерна ознака» сигніфікативного компоненту значення є основою для появи похідних, які об'єктивують у ад'єктивній зоні аналізованих локативів семантичні відношення «географічний об'єкт» – «характерна ознака (цього) об'єкта»: *бережистий, згористий, крутогорий, кручуватий* (СЗ «якому властива характерна розрізнявальна ознака»). У системі відсубстантивних локативних прикметників похідні з цим СЗ, а також із значенням «який має велику кількість того, що названо твірним іменником», напр., *болотистий, горюватий, гористий, горячий, озеристий, печеристий* і под. (семантичні відношення «географічний об'єкт» – «ознака місцевості за зосередженням на ній у великій кількості (цих) об'єктів»), творяться лише від назв географічних об'єктів. Онтологічна природа локативної ознаки не допускає її градації, зате просторова ознака може заперечуватися, що і виражають ад'єктиви зі СЗ «який не має, позбавлений того, що названо твірним словом», напр., *безлісий, безозерний* (семантичні відношення «географічний об'єкт» – «ознака за відсутністю (цих) об'єктів в іншій місцевості»). Щоправда, така ознака характерна небагатьом денотатам (край, місцевість).

Якщо семантико-словотвірні процеси утворення відлокативних іменникових та прикметникових похідних базуються на семантичному «освоєнні» компонентів семантичної структури самого твірного, то появу вербативів детермінують більшою мірою синтагматичні відношення твірного слова. Однією з основних універсальних ознак предметних імен є наявність у них не тільки номінативної, але й синтагматичної значущості. І хоча, як зазначає А.А.Уфимцева [9, 62], у розряді іменних лексем у порівнянні з дієслівними номінативна значущість превалює над синтагматичною, власне лексична сполучуваність твірного локативного іменника допомагає виявити словотвірні зв'язки цих іменників з вербативними похідними. Теоретичні передбачення лексикалізації відсубстантивних похідних, зокрема на базі локативних іменників, ґрунтується на з'ясуванні різних способів участі твірних іменників в організації мотивувальної синтаксичної конструкції – перифрази деривата. Слід враховувати, що твірний іменник може, по-перше, співвідноситися з різними предикатами, і, по-друге, займати у мотивувальній конструкції різні синтаксичні позиції. Отже, для з'ясування словотворчих процесів творення відсубстантивних дієслівних похідних необхідно не тільки виявити можливі типи мотивувальних синтагм, але й «передбачити різні можливі ролі іменника в цих висловлюваннях і різні предикати до одного й того ж імені. Тут потрібна процедура реконструкції предиката з визначенням місця мотивувального

слова відносно відновлюваного предиката» [5, 178]. Різні ситуативні відношення суб'єкта дії до локального об'єкта, в (на) якому, в межах якого дія відбувається, а також властиві самому локальному об'єкту специфічні предикативні ознаки об'єктивуються відповідними словотвірними відношеннями з подальшою їх реалізацією у похідних певного СЗ: «місце» – «дія, яка може відбуватися в (цьому) місці», напр., *океанити, подорожувати, печерувати* (ЛСЗ «здійснювати дію, яка переважно виконується в (на) місці, названому твірним словом»); «місце» – «наділяти інший локальний об'єкт ознаками (цього) місця», напр., *залісити, заболотити* (ЛСЗ «наділяти тим, що названо твірним словом»); «місце» – «виділятися в навколишньому просторі (цими) характерними локальними ознаками», напр., *кучугуритися, горбитися* (ЛСЗ «набувати ознаки того, що названо твірним словом»); «місце» – «поділяти територію на (такі) локалізовані частини», напр., *межувати, районувати* (ЛСЗ «створювати те, що названо твірним словом»).

Хоч семантика географічних номенів як назв з конкретною предметною віднесеністю, що спеціалізуються на називанні статичних локалізованих об'єктів, не сприяє утворенню адвербативів (тільки окремі з аналізованих іменників стають твірною базою для прислівникових похідних), у виявлених словотвірних парах встановлюються хоча й не типові для більшості цих іменників, але дуже цікаві і специфічні семантико-словотвірні відношення. Деривати – адвербативи від локативних іменників – назв географічних об'єктів це переважно синтетичні неморфологізовані прислівникові форми, утворені на синтаксичному ступені відіменникової адвербіалізації, а точніше, на семантико-синтаксичному ступені адвербіалізації орудного відмінка, [1, 198], напр., *горою (горами), горбом, рікою*. Вони виражають семантико-синтаксичні відношення способу дії. Логіко-поняттєвою передумовою утворення таких адвербативів є основана на людському досвіді практика порівняння явищ різного порядку. Прислівникове використання орудного відмінка частини локативних іменників у словосполученнях типу *здіматися горою* (напр., про хвилі), *текти рікою* (про людський натовп, гроші) можна інтерпретувати у такий спосіб, напр.: нагромаджені один на одному, насипані в одну купу предмети візуально нагадують гору, тому цілком прийнятною є подальша трансформація вислову *насипати у вигляді гори у насипати горою*. Аналогічна прислівникова функція властива термінологічному синоніму до *гора* іменнику *горб*, який, що цікаво, як географічна назва з'явився у мові внаслідок метонімії (можливо праслов'янського періоду) з горб «патологічний нарост на спині або грудях» [7, 110]. Словотвірними парами гора-горою (присл.), горб-горбом

(присл.) і под. об'єктивуються семантичні відношення «географічний об'єкт» – «спосіб дії, результат якої або її характер визначаються за подібністю до (цього) географічного об'єкта» (ЛСЗ «ознака за відношенням до того, що названо твірним словом»). Такі семантичні відношення можливі лише на базі тих локативів – географічних назв, денотатами яких є об'єкти з зовнішніми ознаками, які можуть приписуватися іншим – нелокальним – об'єктам на основі їх подібності.

Отже, «мовне освоєння» фактів і явищ у їх взаємозв'язку, зокрема й навколишнього простору, найяскравіше відображається у мисленнево-мовленнєвих процесах, що завершуються виникненням вторинних однослівних одиниць номінації. Для виявлення типів регулярних семантико-словотвірних відношень твірного слова з його похідними важливо простежити, як «власне малюнок логічних зв'язків різних предметів і їх взаємовідношень в реальній дійсності відображується у значенні слів і детермінує утворення різних асоціацій, можливих шляхів і мотивів вторинних найменувань» [10, 136]. Таке дослідження вписується у парадигму функціональної лінгвістики.

1. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К: Наукова думка, 1978. –256 с.

2. Грещук В.В. Український відприкметниковий словотвір. – Івано-Франківськ: «Плай», 1995. – 208 с.

3. Караулов Ю.Н. Общая и русская идеография. – М: Наука, 1976. – 355 с.; Морковкин В.В. Идеографические словари. –М: Изд-во Москов. ун-та, 1970. –152 с.; Морковкин В.В. Опыт идеографического описания лексики. – М: Изд-во Москов. ун-та, 1977. – 166 с.

4. Кубрякова Е.С., Панкрац Ю.Г. О типологии процессов деривации// Теоретические аспекты деривации. Межвузовский сборник научных трудов. – Пермь, 1982. – 159 с.

5. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова. – М: Наука, 1981. – 200 с.

6. Манучарян Р.С. Словообразовательные значения и формы в русском и армянском языках. – Ереван: Луйс, 1988. – 315 с.

7. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – К: Наукова думка, 1992. –423 с.

8. Толстой Н.И. Славянская географическая терминология. – М: Наука, 1969. –262 с.

9. Уфимцева А.А. Типы словесных знаков. – М: Наука, 1974. –206 с.

10. Уфимцева А.А. Роль лексики в познании человеком действительности и в формировании языковой картины мира// Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М: Наука, 1988. –216 с.

11. Шмелёв Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М: Наука, 1973. – 280 с.

12. Янценецкая М.Н., Резанова З.И. К проблеме внутренней формы слова // Вопросы слово – и формобразования в индоевропейских языках. – Томск: изд-во Томского университета, 1991. – 250 с.

The question of formation of semantic-word formation relations' types between formed words and their derivatives is analyzed in the article on the material of locative nouns-names of geographical objects of the Ukrainian language. The stated relations are defined as the ones which imply word formed meaning of derivatives.

Key words: *formed word, derivative, locative noun, semantic-word formation relation, types of semantic-word formation relation, word formation meaning, word formation paradigm.*

УДК 811.161.2'42'373.23:821.161.2"18/19"-32.09 І.Франко

Олеся Сколоздра-Шенітко (Львів)

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗВИСЬК ПЕРСОНАЖІВ У ПРОЗІ ІВАНА ФРАНКА

У статті проаналізовано прізвиськові номінації осіб у прозі Івана Франка. Простежено, як у канві художнього тексту прізвисько характеризує свого носія.

Ключові слова: *номінація особи, літературно-художній антропонім, промовисте ім'я*

З-поміж основних компонентів художнього тексту чільне місце займають власні назви, які виконують кілька важливих функцій (номінативну, текстотвірну, естетичну, алюзійну, характеристичну та ін.). Про важливість дослідження онімів у канві художнього тексту свідчать насамперед численні наукові розвідки з літературно-художньої ономастики, яка в останні десятиліття виокремилася як окрема галузь ономастики. Сьогодні особливо активно досліджують ономастикони багатьох українських письменників, зокрема П. Куліша, І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, Ю. Яновського, М. Хвильового, В. Дрозда, Яра Славутича, Л. Костенко та ін. Незважаючи на те, що вже багато зроблено в царині літературно-художньої ономастики в цілому й антропоніміки зокрема, актуальним і досі залишається дослідження ономастичного простору творів українських письменників.

Мета статті – дослідити специфічні риси прізвиськ персонажів Франкової прози та з'ясувати особливості аналізу таких художніх онімів у канві художнього цілого.

Прізвиська героїв є особливо цікавою категорією у літературно-художній антропонімії, оскільки їхнє функціональне значення у реальній та літературно-художній антропонімії практично збігається – вони повинні